

2017-12-21  
Ju2017/10014/Å**Justitiedepartementet**Kriminalvården  
601 80 Norrköping

Uppdrag till Kriminalvården att, tillsammans med Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse, lämna förslag på åtgärder i syfte att förbättra situationen för barn som frihetsberövas

**Regeringens beslut**

Regeringen ger Kriminalvården i uppdrag att, tillsammans med Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse, analysera hur situationen för barn som frihetsberövas kan förbättras inom ramen för Kriminalvårdens verksamhet, samt utifrån denna analys lämna förslag på åtgärder. Vid behov ska även författningsförslag lämnas.

I uppdraget ingår att bedöma ekonomiska och övriga konsekvenser av förslagen.

En gemensam redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 31 augusti 2018. Kriminalvården ska leda och administrera uppdraget.

Arbetet ska utföras i nära dialog med Barnombudsmannen, Polismyndigheten och Socialstyrelsen samt andra relevanta aktörer inom området.

**Bakgrund**

En misstänkt som inte har fyllt 18 år får häktas endast om det är uppenbart att betryggande övervakning inte kan anordnas. För att kunna utreda brott är det dock i undantagsfall nödvändigt att häkta personer som inte har fyllt 18 år. Under 2016 häktades 167 barn, framför allt på grund av misstankar om

grova våldsbrott ofta med flera misstänkta inblandade. Kollusionsrisken är många gånger stor i dessa fall.

Att vara frihetsberövad innebär en mycket stor påfrestning för den enskilde och särskilt påtaglig är denna när det gäller barn. Barn är under utveckling både fysiskt och psykiskt, något som gör dem extra sårbara. Den isolering som förekommer i svenska häkten riskerar därför att få särskilt skadliga effekter för barn. Häktes- och restriktionsutredningen pekar i sitt betänkande Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52) särskilt på att barn inte har samma förmåga till tidsuppfattning som vuxna och att de inte heller har hunnit utveckla förmågan att hantera den stress, ångest och oro som isolering skapar.

Det är angeläget att skapa en ordning som gör att barn som häktas kan omhändertas på ett sätt som innebär att de inte isoleras samtidigt som brottsutredande myndigheter ges effektiva verktyg för att utreda och beivra även brott som begås av underåriga. Häktes- och restriktionsutredningen föreslår att häktade som vid tiden för verkställigheten av häktningsbeslutet inte har fyllt 18 år ska placeras på särskilda ungdomshem. Om det finns mycket starka skäl mot en sådan placering får åklagaren besluta att barnet i stället ska placeras i häkte. Flera remissinstanser, bl.a. Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse, påtalar att det finns svårigheter med förslaget. Statens institutionsstyrelse framhåller bl.a. det är stor risk för att häktesverksamheten skulle ha negativ inverkan på myndighetens vårduppdrag.

### **Närmare om uppdraget**

Det är viktigt att situationen för barn som frihetsberövas avsevärt förbättras jämfört med hur situationen ser ut idag och att en sådan förbättring sker snarast. Situationen för frihetsberövade barn i Sverige har också under lång tid varit föremål för internationell kritik, bl.a. från FN:s barnrättskommitté. Remisskritiken mot Häktes- och restriktionsutredningens förslag om att häktade under 18 år ska placeras på särskilda ungdomshem medför att det finns behov av att ytterligare överväga vilket som är det bästa sättet att förbättra situationen för barn som frihetsberövas. Utredningen analyserar inte några alternativa åtgärder om hur Kriminalvården, som i dag har ansvar för verkställigheten för unga, skulle kunna förbättra sina förutsättningar. Vidare saknas förslag på hur samverkan mellan myndigheter kan förbättra situationen för barn som frihetsberövas. Mot den bakgrunden ges

Kriminalvården i uppdrag att, tillsammans med Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse, lämna förslag på åtgärder i syfte att förbättra situationen för barn som frihetsberövas. Förslagen ska ta sin utgångspunkt i vad som gäller enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och analysen ska ske utifrån ett barnrättsperspektiv. Uppdraget ska genomföras i samverkan mellan de deltagande myndigheterna. Myndigheterna ska tillsätta en gemensam projektgrupp. Kriminalvården ska leda gruppen och vara sammankallande.

#### *Kriminalvårdens verksamhet*

I uppdraget ingår att analysera och lämna förslag på hur Kriminalvårdens verksamhet kan anpassas för att minimera de stora påfrestningar som ett frihetsberövande innebär för ett barn.

Kontakt med familj och socialtjänst, möjlighet till skolgång och meningsfull sysselsättning samt mellanmännisklig kvalitativ kontakt är frågor som bör uppmärksammas i arbetet med uppdraget. När det gäller mellanmännisklig kontakt ska utgångspunkten vara Häktes- och restriktionsutredningens förslag att personer under 18 år ska ha rätt till minst fyra timmars vistelse tillsammans med annan varje dag.

Utöver innehållet i verksamheten omfattar uppdraget lokalernas utformning och lokalisering samt eventuellt behov av ett utökat antal platser. I uppdraget ingår även att göra överväganden om lämplig bemanning.

#### *Häkteslagen m.m.*

Häkteslagen innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om häktning. Bestämmelserna avser bl.a. placering, besök och andra kontakter, särskilda kontroll- och tvångsåtgärder, hälso- och sjukvård samt restriktioner för intagna som är misstänkta för brott. Bestämmelserna i häkteslagen gäller generellt för alla intagna och tar inte annat än vad gäller placering tillsammans med andra intagna hänsyn till att det rör sig om ett barn. I syfte att förbättra situationen för barn och unga i häkte ingår i uppdraget att analysera och vid behov lämna förslag på ändringar i häkteslagen.

Framkommer det vid analysen att även annan författning behöver ändras får sådana förslag lämnas.

### *Samverkan mellan myndigheter*

I uppdraget ingår även att analysera och ge förslag på åtgärder som kan förbättra samarbetet kring frihetsberövade barn mellan Kriminalvården, Åklagarmyndigheten och Statens institutionsstyrelse. Om det vid analysen framkommer att även samarbetet med andra myndigheter behöver förstärkas får sådana förslag lämnas.

Myndigheterna får även ta upp andra närliggande frågor som identifieras och bedöms nödvändiga för att situationen för barn och unga som frihetsberövas ska förbättras. Det kan t.ex. gälla omständigheter som berör frågan om betryggande övervakning.

Myndigheterna ska vid utformningen av förslagen beakta principerna om resurseffektiv och samhällsekonomiskt effektiv användning av allmänna medel.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Karolina Helling

Kopia till

Justitiedepartementet/L5, KRIM, PO  
Finansdepartementet/BA  
Socialdepartementet/FST  
Utbildningsdepartementet/S, GV  
Åklagarmyndigheten  
Polismyndigheten  
Socialstyrelsen  
Statens institutionsstyrelse  
Barnombudsmannen